

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І
МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАХІД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У
ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ»

студентки 2 курсу, групи 2АПУАЗ
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Попової Поліни Євгенівни

Керівник: **Білик Аліна Василівна**

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

_____ (_____)

Підпис

Прізвище та ініціали

_____ (_____)

Підпис

Прізвище та ініціали

_____ (_____)

Підпис

Прізвище та ініціали

Вінниця-2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ	5
1.1 Історичний аспект появи корупції	5
1.2 Поняття корупції та її складові	8
Висновки до 1 розділу	11
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	12
2.1. Сутність корупції та її ознаки	12
2.2 Фінансовий контроль як засіб запобігання корупції у публічній службі ..	15
Висновки до 2 розділу	21
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	23
3.1. Характеристика механізму фінансового контролю у сфері публічної служби в Україні	23
3.2. Основні напрями удосконалення системи запобігання корупції у сфері публічної служби в Україні	37
Висновки до 3 розділу	41
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ....	45

ВСТУП

Актуальність теми. За останні десятиріччя новітньої історії таке суспільно небезпечне явище, як корупція, зазнало якісної зміни, перетворившись із розрізнених самотійних злочинів, що вчиняють деякі недоброчесні посадовці, на масову соціальну реальність, яка стала звичною для соціально- економічного життя в сучасній Україні. Більше того, корупція фактично стала системним і високоприбутковим бізнесом для більшості публічних службовців різного рівня. Серед найбільш актуальних для нашої держави загроз фахівці у сфері безпеки виділяють високий рівень корупції, поєднання влади й бізнесу; незрілість і неефективність інститутів державної влади, неспроможність влади в країні забезпечити їхню належну роботу на всіх рівнях [1, с. 10].

Корупція проникла в усі сфери нашого суспільства, фактично є одним зі способів управління державою та людьми, отримання певних благ, що надзвичайно прикро, тому поки існує таке негативне явище, як корупція, буде, відповідно, і запобігання їй усіма можливими способами. На слушний погляд Ю. Дем'янчука, з яким ми повністю погоджуємося, корупція – це соціальне явище, яке має яскраво виражений політичний характер. Корупція часто стає причиною завершення кар'єри політиків і державних службовців, урядовців, призводить до зміни політичних режимів, занепаду держав тощо [1].

А. Вишняков на доповнення поглядів Ю. Дем'янчука зазначає, що проникнення корумпованих і кримінальних осіб у владу призводить до серйозних негативних наслідків: знижується довіра до влади, люди перестають вірити процедурі її формування; спостерігається відчуження влади від суспільства та громадських інститутів; девальвується значення права та закону як інструментів регулювання громадського життя [2; 3, с. 73].

Окрему й одну з найважливіших ланок у системі запобігання корупції займає публічний контроль. Це пов'язано з тим, що як би не говорили про

систему єдності і поділу влади в державі, у суспільстві все одно існує недовіра до органів, які здійснюють антикорупційну діяльність, тому публічний контроль становить окремий і більш незалежний у запобіганні корупції інститут.

Питання фінансового контролю досліджували зарубіжні й вітчизняні вчені, зокрема В. Івашкевич, Є. Калюга, О. Шпіг, І. Дрозд, В. Кравченко. Висвітленням питання, як мінімізувати корупцію за допомогою фінансового контролю, займалися як економісти, так і юристи: Е. Дмитренко, В. Опарін, С. Юрій і багато інших.

Мета курсової роботи – дослідити механізм фінансового контролю як засіб протидії корупції у сфері публічної служби.

Відповідно до поставленої мети, необхідно вирішити ряд **завдань**:

- дослідити історичний аспект появи корупції;
- визначити поняття корупції та її складові;
- охарактеризувати сутність корупції та її ознаки;
- проаналізувати механізм фінансового контролю як засіб запобігання корупції у сфері публічної служби;
- запропонувати основні напрями удосконалення системи запобігання корупції в Україні.

Об'єкт дослідження – корупція у сфері публічної служби.

Предмет дослідження – фінансовий контроль як засіб протидії корупції.

Методи дослідження: при написанні роботи були використані такі методи досліджень: теоретичні узагальнення і формування висновків, аналіз сучасного стану проблеми, наочне зображення теоретичних та практичних основ дослідження, логічного узагальнення.

Структура курсової роботи. Робота обумовлена метою та завданнями дослідження, структурно складається зі вступу 3 розділів та 6 підрозділів, загальний об'єм роботи __ сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Встановлення історичних аспектів виникнення корупційних правопорушень є результатом процесу пізнання досліджуваного явища. Окреслені факти існування різноманітних проявів корупції від часів становлення перших проявів державності до наших днів дозволяють зробити певні висновки: явище корупції характеризується чіткою соціальною закономірністю, притаманною всім формам державне управління; в усі часи корупційні діяння сприймаються як соціальне зло, протидія якому закріплена правовими приписами; одноманітність суб'єктів правопорушень - представників влади; типовість корупційних правопорушень.

2. Корупцією є дії, вчинені особою, наділеною владою чи повноваженнями, з метою задоволення власних корисливих інтересів або інтересів інших осіб. Неправомірні чи неетичні дії посадової особи та їх спрямованість на задоволення особистих інтересів суттєво визначають, які дії підпадають під категорію корупції.

3. Корупція є негативним, динамічним, об'єктивно існуючим суспільним явищем, яке потребує постійного дослідження з метою створення нових механізмів її виявлення, запобігання та контролю та зміни існуючих. Вивчення природи корупції передбачає виявлення та аналіз її основних сутнісних характеристик. Для визнання характеризуваного явища (діяння) корупційним діянням мають бути всі істотні ознаки такого злочину. Тобто без наявності хоча б однієї істотної ознаки явище не може бути визнане корупцією.

4. Заходи фінансового контролю як механізм запобігання корупції у сфері публічної служби можна поділити на основні та додаткові.

До основних належить обов'язок публічних службовців щорічно подавати електронні декларації про доходи та видатки, а також, у визначених випадках – декларації при звільненні, після звільнення та декларації кандидата, що претендує на зайняття посади.

Національне агентство з питань запобігання корупції проводить контроль та перевірку поданих декларацій на предмет своєчасності подання, правильності та повноти заповнення, логічного та арифметичного контролю.

Зазначені перевірки можуть проводитись за повною або скороченою процедурою. Вибір процедури перевірки обумовлений як посадою декларанта, так і наявністю (або скоріше відсутністю) необхідної інформації у поданій декларації.

Також до основних заходів контролю відноситься моніторинг способу життя суб'єктів декларування, передбачений статтею 51 Закону України «Про запобігання корупції». Однак, він фактично є лише складовою перевірки достовірності інформації у поданих деклараціях. На жаль, це не дуже дієвий інструмент контролю НАЗК, оскільки є оціночним і тяжко доказовим. На додачу до всього, реальний моніторинг способу життя суб'єктів декларування потребує значних людських ресурсів та ресурсів часу, що робить його дещо затратним і не зовсім ефективним.

Щоб постійно контролювати рівень доходів та видатків осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, окрім основних, встановлені ще й додаткові заходи здійснення фінансового контролю. Їх перелік передбачений у статті 52 Закону України «Про запобігання корупції». Додатковими засобами фінансового контролю є:

- Повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента
- Повідомлення про суттєві зміни у майновому стані

Ці повідомлення подаються особами, на яких покладено основний обов'язок декларування. Про додаткові заходи контролю не потрібно забувати, оскільки порушення правил їх подачі тягне за собою передбачену відповідальність і, як наслідок, внесення до Реєстру корупціонерів.

Обов'язок суб'єктів декларування щодо інформування НАЗК про відкриті рахунки та суттєві зміни у майновому стані виникає з часу настання такого

випадку. Тобто, він залежить від події, а не від конкретного терміну (як у випадку із подачею щорічної декларації).

При цьому, одне з повідомлень подається у письмовому вигляді, а інше – у електронному – шляхом заповнення на сайті НАЗК. Кількість таких повідомлень впродовж року необмежена і залежить від кількості випадків, що є підставою для виникнення обов’язку подачі повідомлення. Зокрема, у разі відкриття суб’єктом декларування або членом його сім’ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента відповідний суб’єкт декларування зобов’язаний у десятиденний строк письмово повідомити про це Національне агентство у встановленому ним порядку, із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку-нерезидента.

У разі суттєвої зміни у майновому стані суб’єкта декларування, а саме, отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб’єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку зобов’язаний повідомити про це Національне агентство.

При цьому, якщо у першому випадку, повідомлення направляється відповідним поштовим відправленням у паперовому вигляді, то у випадку суттєвих змін у майновому стані, повідомлення здійснюється на сайті НАЗК за спеціально встановленою формою цього повідомлення (на зразок подачі щорічної декларації).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про запобігання корупції». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 49, ст.2056
2. Вінічук М. В. Корупція в Україні: проблеми оцінки та методи протидії у контексті зміцнення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 20–35.
3. Волосевич І. Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. Київ, 2021. 28 с.
4. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Корупція – одна з найактуальніших проблем сучасності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
5. Запобігання корупції : підручник /за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків : Право, 2019. 296 с.
6. Костенко Д. В. Поняття корупції, її сутнісні характеристики, основні підходи дослідження. *Державно-управлінські студії*. 2018. № 10. URL: <http://box5800.temp.domains>
7. Нонік В. В. Дослідження сутності та трактування поняття «корупція»: еволюційний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 99–105.
8. Рудой К. М. Запобігання корупції як напрямок забезпечення міжнародної безпеки. *Правова держава*. 2015. № 19. С. 69–73.
9. Сокурєнко В. В. Корупція як зовнішня загроза Національній безпеці України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 9 груд. 2016 р.) / редкол.: В. В. Черней та ін. ; МВС України, Нац. акад. внутр. справ, Нац. акад. правових наук України, ГС «Центр запобігання та протидії корупції». Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 103–105.

10. Скомаров О.В. Досвід Сінгапуру та Гонконгу щодо функціонування спеціальних антикорупційних органів та можливість його застосування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4. С. 92-93.

11. Харазішвілі Ю.М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій, оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації : монографія. Київ: НАН України, Інститут економіки промисловості, 2019. 304 с.

12. Черніков Д.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології як ефективний інструмент протидії корупції. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С. 948-950.

13. Чередниченко О.Ю. Організаційно-економічний аспект використання досвіду створення та діяльності антикорупційних структур країн ЄС в роботі щодо запобігання та протидії корупції в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 58. С. 239-247.

14. Юридичний словник-довідник за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ, 1996. 696 с.

15. Kopytko M., Levkiv. H., Vinichuk M. Macroeconomic Security of Ukraine: Problematic Aspect of Research and Prospects. *Journal of Automation and Information Science*. 2018. Vol. 50. Issue 2. P. 62 – 70.

16. Losien M. Effective Prosecution of Corruption. *Asian Development Bank Series on Corruption in Asia*. Pekin, 2014. 218 p.

17. Blikhar V., Syrovackyi V., Vinichuk M., Kashchuk M. Institutional legal basis of Counteraction Corruption: Experience of the European Union and Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 2 (43). P. 365 – 372.

18. Kopytko M., Podra O., Veresklyia M., Vinichuk M. Strategic Priorities for Combating Corruption under Conditions of Global Financial and Economic Challengers. *Problems of Infocommunications. Science and Technology: International Scientific Practical Conference (October, 8–11, 2019, Kyiv, Ukraine)*. 2019. IEEE. P. 465–470.

19. Лапшин С.А. Характеристика системи антикорупційних механізмів в Україні та Великобританії. *Вісник факультету історії, етнології і права: збірник наукових праць*. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2018. Вип.15. С.13-17.

20. Лапшин С.А. Використання досвіду е-декларування країн ЄС з метою удосконалення законодавства України у сфері боротьби з корупцією. *Актуальні проблеми суспільно-політичних наук: збірник матеріалів наукової конференції*. Вінниця, 2018. С.9-16.

21. Заболотний А.В., Попов С.А. Інноваційний розвиток публічного управління та адміністрування: комплексний механізм нововведень. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ*. 2016. Вип. 2(66).

С. 9–14.